

The Interactive Effect of the Auditor's Size on the Relationship between Political Connections, Financial Crisis and Agency Costs in the Companies Admitted to the Tehran Stock Exchange

Seyed Kazem Ebrahimi^{1*}, Ali Bahraminasab², Eshagh Karimi³

1. Assistant Prof. of the Accounting Semnan University, Semnan, Iran
2. Instructor, Academic Members of the Semnan University, Semnan, Iran, Abahraminasab@semnan.ac.ir
3. MSc. Student Accounting Semnan University, Semnan, Iran, Eshesabdar.79@gmail.com

ARTICLE INF	ABSTRACT
<p><i>Article history:</i> Received: 2019/06/18 Accepted: 2019/12/25</p>	<p>The aim of this research is to determine interactive effect of the auditor's size on the relationship between political connections, financial crisis and agency costs. Auditors can affect the selection of accounting methods by management and undesirable effects of ownership separation of and management can be diluted by reducing information asymmetry between consumers and suppliers. Top executives and administrators are often considered powerful because they can benefit from a set of benefits. A strong increase in financial confidence can lead to the bankruptcy of a large financial or non - financial institution. It is directly related to mistrust of the government's future policies. The statistical sample of this research consists of 90 companies in the time period of 1388 to 1396. The inferential statistic is based on logit regression, in which the combined data analysis and integration is used. The results of the first hypothesis showed that audit quality has a significant negative effect on the financial crisis of companies. The results of the second hypothesis showed that the effect of mediating the audit quality on the relationship between political connections and agency costs has a significant negative effect. The results of the third hypothesis showed that the effect of the mediating effect of audit quality on the relationship between political connections and financial crisis has no significant effect.</p>
<p>* Corresponding author: Seyed Kazem Ebrahimi Assistant Prof. of the Accounting Semnan University, Semnan, Iran</p> <p>E-Mail: kebrahimi@semnan.ac.ir</p>	

1- Introduction

The aim this research is to determine the relationship between political connections, financial crisis and agency costs. Auditors can affect the

selection of accounting methods by management and undesirable effects of ownership of ownership and management can be diluted by reducing information asymmetry between consumers and suppliers. Top executives and administrators are often considered powerful because they can benefit from a set of benefits. A strong increase in financial confidence can lead to the bankruptcy of a large financial or non - financial institution. It is directly related to mistrust of the government's future policies.

2- Hypothesis

The aim this research is to determine interactive effect of the auditor's size on the relationship between political connections, financial crisis and agency costs of the companies listed in Tehran Stock Exchange. Consequently, the following hypothesis are provided:

H1: *Audit quality has a significant effect on the financial crisis.*

H2: *Audit quality has a significant effect on the relationship between political connections and agency costs.*

H3: *Audit quality has a significant effect on the relationship between political connections and financial crisis.*

3- Methods

This is an applied research in terms of purpose and in terms of method, it is descriptive research which is based on log it regression analysis. For data analysis and hypothesis testing, the information required through the audited financial statements has been collected for 90 companies for a period of 9 years (2009 to 2017). For to the final analysis, EViews software is used.

4- Results

The results of the first hypothesis showed that audit quality has a significant negative effect on the financial crisis of companies.

The results of the second hypothesis showed that the effect of mediating the audit quality on the relationship between political connections and agency costs has a significant negative effect.

The results of the third hypothesis showed that the effect of the mediating effect of audit quality on the relationship between political connections and financial crisis has no significant effect.

5- Discussion and Conclusion

The results showed that, the first hypothesis showed that audit quality has a significant negative effect on the financial crisis of companies. Hence, auditors' role in helping investors in conscious decision making and enhancing the cohesion of financial markets is important. Lawmakers around the world have always been trying to improve the audit quality carried out by the auditors. The confidence of investors and creditors depends on the audit quality. As a result, the higher the audit quality, the more investors and creditors are willing to invest more and give more credit and take the company away from the financial crisis.

The results of the second hypothesis showed that the effect of mediating the audit quality on the relationship between political connections and agency costs has a significant negative effect. By increasing the audit quality, conflicts arising from the separation of ownership and management are reduced. As a result, the agency costs are reduced.

The results of the third hypothesis of research at 95 % confidence level showed that there is no significant relationship between the mediating quality of auditing on the relationship between political relations and financial crisis. Considering this assumption means that the audit organization has the highest quality. The quality of the audit organization may be less than some other institutions. It is also assumed that other auditing institutions may have higher quality. For this reason, there is no significant relationship between the mediating quality of auditing on the relationship between political connections and financial crisis.

Keywords: Political Connections, Agency Costs, Financial Crisis, Audit Quality.

اثر تعاملی اندازه مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، بحران مالی و هزینه‌های نمایندگی، در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران

دکتر سید کاظم ابراهیمی*   علی بهرامی نسب**   اسحاق کریمی***
دانشگاه سمنان

چکیده

هدف این پژوهش بررسی اثر تعاملی اندازه مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، بحران مالی و هزینه‌های نمایندگی است. حساب‌رسان می‌توانند بر انتخاب روش‌های حسابداری مدیران تأثیر بگذارند و آثار نامطلوب تفکیک مالکیت و مدیریت را با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین استفاده‌کنندگان و تهیه‌کنندگان رقیق کنند. حسابرسی مستقل ابزار کاهش ریسک اطلاعاتی و افزایش کیفیت گزارشگری مالی است. مجریان و مدیران دارای ارتباط سیاسی، معمولاً قدرتمند در نظر گرفته می‌شوند؛ چون می‌توانند از مجموعه‌ای از مزایا بهره ببرند. افزایش شدید نااطمینانی در بازارهای مالی می‌تواند باعث ورشکستگی هر نهاد مالی یا غیرمالی بزرگ شود. نااطمینانی می‌تواند مستقیماً ناشی از بی‌اعتمادی به سیاست‌های آتی دولت باشد. نمونه آماری پژوهش متشکل از نود شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ است. از نظر هدف و روش به ترتیب از دسته کاربردی و پژوهش توصیفی مبتنی بر تحلیل رگرسیون لاجیت است که در آن، از تحلیل داده‌های ترکیبی و ادغام استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری بر بحران مالی و ارتباط بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد؛ همچنین رابطه‌ای بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی یافت نشد.

کلیدواژه‌ها: ارتباطات سیاسی، هزینه‌های نمایندگی، بحران مالی، کیفیت حسابرسی.

۱. مقدمه

با گسترش واحدهای تجاری، سرمایه‌گذاران اداره واحدهای تجاری خود را به مدیران منتخب سپردند و برای ترغیب آن‌ها به فعالیت بهتر در راستای منافع مالکین، بخشی از حقوق و مزایای ایشان را بر اساس درصدی از سود و سایر معیارهای عملکردی واحد تجاری قرار دادند که باعث انگیزه لازم برای مدیران به منظور بهینه کردن منافع خویش و در نتیجه انجام حرکاتی است که اغلب زیان سرمایه‌گذار را در بردارد. وجود تضاد منافع بین مدیران و سهامداران می‌تواند به مشکلات و مسائل نمایندگی منتهی شود که بر اساس نظریه نمایندگی دارای هزینه است. هزینه‌های نمایندگی در نتیجه جداسازی مالکیت و کنترل به وجود می‌آید (مجتهدزاده، ۱۳۹۰).

صورت‌های مالی تهیه‌شده در هر واحد اقتصادی علاوه بر استانداردهای حسابداری، تحت تأثیر عوامل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی متنوعی است. برخی از این عوامل عبارت‌اند از انگیزه‌های مدیریت، نوع نگرش مدیریت به گزارشگری مالی، دیدگاه مدیریت به بنگاه اقتصادی و کسب‌وکار، نفوذ مدیریت در فضای سیاسی جامعه، قوانین و مقررات حاکم بر نظام اقتصادی جامعه، فشارهای سیاسی و نظام حقوقی (بوشمن و همکاران، ۲۰۰۶). یکی از عوامل بااهمیت و درخور توجه، ارتباطات سیاسی بنگاه‌های اقتصادی است. روابط و نفوذ سیاسی نه تنها بر وضعیت مالی بنگاه‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد، بلکه انگیزه‌های مدیران را نیز در ارتباط با گزارشگری مالی تحت تأثیر قرار می‌دهد که انتظار می‌رود در نهایت باعث ایجاد تفاوت‌های چشمگیر، در کیفیت صورت‌های مالی شرکت‌های دارای روابط سیاسی در مقایسه با شرکت‌های بدون روابط سیاسی شود.

مطابق با نظر فاشیو (۲۰۰۶) ارتباطات سیاسی می‌تواند به هزینه‌های نمایندگی در کشورهای نوظهور منجر شود و به‌طور معمول سازمان مشخصی در محیط قانونی ضعیف آن را انجام می‌دهد. اگرچه شرکت‌های دارای اقتصاد نوظهور می‌توانند بر سیاست‌گذاری تأثیر بگذارند، با این حال کاهش هزینه‌های نمایندگی با حفظ روابط بین سیاستمداران، از نظر روابط سیاسی مدیران، می‌تواند با هزینه‌های خودشان به رفتارهای خودخواهانه دست یابند؛ در نتیجه شرکت‌ها از این طریق می‌توانند مزایای بالقوه ارتباطات سیاسی را افزایش دهند. تحقیقات قبلی تأثیر روابط سیاسی بر شرکت را با توجه به عملکرد شرکت نادیده گرفته‌اند و نقش هزینه‌های

نمایندگی به‌عنوان متغیر مداخله‌گر بر روابط بین ارتباطات سیاسی و عملکرد شرکت که می‌تواند بر آن‌ها تأثیرگذار باشد، نادیده گرفته شده است.

حسابرسان با ارزیابی مستقل صورت‌های مالی از صحت و بی‌طرفی اطلاعات مربوط به وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان وجوه نقد مندرج در این صورت‌ها و اینکه بر اساس اصول پذیرفته‌شده حسابداری تهیه شده‌اند گزارش می‌دهند و به صورت‌های مالی اعتبار می‌بخشند. با توجه به مقوله جدایی مالکیت از مدیریت، بحث حاکمیت شرکتی و همچنین تئوری‌های مطرح‌شده مرتبط با آن، از قبیل تئوری نمایندگی و تئوری ذی‌نفعان، نیاز به رسیدگی و حسابرسی صورت‌های مالی شرکت‌ها کاملاً ضروری است. حسابرسی برای صورت‌های مالی گزارش‌شده ارزش‌افزوده مضاعف فراهم می‌کند؛ زیرا حسابرسی مربوط بودن و قابلیت اتکای محتوای صورت‌های مالی را گزارش می‌دهد. هر مؤسسه حسابرسی با کیفیت قادر به شناخت ارائه نادرست اقلام صورت‌های مالی رسیدگی‌شده است و می‌تواند به‌منظور ارائه صحیح آن، بر صاحب‌کار خود تأثیرگذار باشد تا اطلاعات مالی اتکاپذیری گزارش شود. رسیدن به این هدف مطلوب، به خصوصیات مؤسسات حسابرسی کاملاً وابسته است. این خصوصیات می‌تواند به شکل مثبت یا منفی با کیفیت حسابرسی در ارتباط باشد. از سوی دیگر وجود طرح‌های پاداش و طرح‌های مبتنی بر عملکرد، برای مدیران انگیزه ایجاد می‌کنند تا به گونه‌ای فرصت‌طلبانه سوده‌های آتی را برای حداکثر ساختن ارزش فعلی پاداش خودشان به سال جاری و زیان‌های محتمل را به دوره آتی منتقل کنند. وجود حسابرسان با کیفیت موجب شده است تا انگیزه مدیران برای افشا نکردن اخبار بد کاهش یابد و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی افزایش یابد؛ بنابراین افزایش کیفیت حسابرسی موجب کاهش آزادی عمل مدیران و در نتیجه باعث کاهش تضاد منافع بین مدیریت و سهامداران می‌شود (کرمشاهی، ۱۳۹۵: ۸۶).

بحران مالی شرکت‌ها زیان هنگفتی برای سرمایه‌گذاران، طلبکاران، مدیران، کارگران، عرضه‌کنندگان و مشتریان ایجاد می‌کند. اگر کسی علت انحلال شرکت‌ها را متوجه شود، با برنامه‌ریزی لازم شرکت را از مرگ حتمی نجات می‌دهد؛ بنابراین پیش‌بینی بحران مالی شرکت‌ها، پیش‌نیاز جلوگیری از بحران مالی و مصداق «پیشگیری بهتر از درمان است» است (حمیدیان و تقی‌زاده، ۱۳۹۶).

با افزایش بحران اقتصادی در کشور، شرکت‌ها تمایل بیشتری به بهره‌گیری از مؤسسات حسابرسی دارند. در این ارتباط باید اشاره کرد حسابرسان نقش مهمی در دوران بحران مالی

دارند؛ چراکه آن‌ها می‌توانند با افزایش کیفیت حسابرسی، عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهند؛ اما زمانی که بحران مالی افزایش پیدا می‌کند، تمایل شرکت‌ها به دست‌کاری سود و در نتیجه کاهش کیفیت حسابرسی نیز افزایش پیدا می‌کند.

در این پژوهش بر میزان کیفیت حسابرسی شرکت‌ها تمرکز شده است. به بیان دقیق‌تر با توجه به مطالب پیش‌گفته در مورد اهمیت حسابرسی و ارتباطات سیاسی و همچنین جدایی نقش مالکیت از مدیریت، پژوهش حاضر به بررسی اثر تعاملی اندازه مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، بحران مالی و هزینه‌های نمایندگی می‌پردازد؛ همچنین سعی شده است به این موضوع پرداخته شود که آیا کیفیت حسابرسی بر بحران مالی و همچنین بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی اثر دارد. بنابراین در ادامه ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه می‌شود. به دنبال آن چارچوب مفهومی و فرضیه‌های پژوهش، جامعه و نمونه آماری پژوهش و نحوه آزمون فرضیه‌ها توضیح داده می‌شود. در قسمت پایانی نیز یافته‌ها و نتایج پژوهش بیان می‌شود.

۲. مبانی نظری پژوهش

تأثیر ارتباطات سیاسی بر سازمان‌های تجاری اخیراً مدنظر محققان در کل دنیا قرار گرفته است. مجریان و مدیران دارای ارتباط سیاسی، معمولاً قدرتمند در نظر گرفته می‌شوند؛ چون می‌توانند از مجموعه‌ای از مزایا بهره ببرند (آریفورخان، ۲۰۱۶). روابط و نفوذ سیاسی نه تنها بر وضعیت مالی بنگاه‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد، بلکه انگیزه‌های مدیران را نیز در ارتباط با گزارشگری مالی تحت تأثیر قرار می‌دهد که انتظار می‌رود در نهلیت باعث ایجاد تفاوت‌های چشمگیر، در کیفیت صورت‌های مالی شرکت‌های دارای روابط سیاسی در مقایسه با شرکت‌های بدون روابط سیاسی شود. هدف اصلی شرکت‌ها افزایش ثروت مالکان و سهامداران است. بر اساس نظریه نمایندگی، مدیران به‌عنوان نمایندگان مالکان شرکت، در پی افزایش منفعت خویش، منافع صاحبان سرمایه را نادیده می‌گیرند؛ لذا همواره بین مدیران و صاحبان سرمایه، تضاد منافی وجود دارد که از آن تحت عنوان رابطه نمایندگی یاد می‌شود. بر این اساس، مالکان به‌منظور کسب اطمینان از اینکه نمایندگان در راستای منافع ایشان حرکت می‌کنند یا به‌منظور هم‌راستا سازی منافع آن‌ها با منافع خود، هزینه‌هایی متحمل می‌شوند که به آن هزینه نمایندگی گفته می‌شود؛ به‌عبارت‌دیگر هرچه هزینه‌های نمایندگی در یک شرکت بیشتر باشد،

تضاد منافع بین مالکان و نمایندگان آنها بیشتر است (لاریجانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۹). بحران مالی و نهایتاً ورشکستگی می‌تواند زیان‌های هنگفتی برای سهامداران، مدیران، شرکت‌ها و اقتصاد کشور ایجاد کند؛ بنابراین انجام پژوهشی که بتواند به حل این مشکل کمک کند، ضروری است. در واقع اگر بتوان از طریق مدلی، وقوع احتمالی بحران مالی در شرکت‌های تولیدی را پیش‌بینی کرد و پس از آن با علت‌یابی و استفاده از روش‌های حل مسئله به اصلاح شرکت پرداخت، می‌توان از به هدر رفتن ثروت ملی در قالب سرمایه‌های فیزیکی و انسانی و آثار آن جلوگیری کرد. علاوه بر این، چنین مدلی می‌تواند راهنمای خوبی برای تصمیم‌گیرندگان، مثل شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و دولت باشد. به‌طور کلی تقاضا برای کیفیت حسابرسی به دلیل نقش‌های متعددی است که حسابرسی برای کاربران صورت‌های مالی ایفا می‌کند (نوربخش و همکاران، ۱۳۹۶)؛ همچنین شدت گرفتن رقابت در عرصه تولید و خدمات موجب شده است بسیاری از شرکت‌ها ورشکسته شوند و از گردونه رقابت خارج شوند که موجب نگرانی صاحبان سرمایه، مدیران، بستانکاران و به‌طور کلی جامعه شده است. سرمایه‌گذاران همواره می‌خواهند با پیش‌بینی امکان ورشکستگی شرکت از زوال سرمایه خود جلوگیری کنند؛ از این رو آنها در پی روش‌هایی هستند که بتوانند به‌وسیله آن عوامل مؤثر بر بحران مالی شرکت‌ها را بسنجند. مدیران واحدهای تجاری در صورت اطلاع به‌موقع از خطر ورشکستگی می‌توانند دست به اقدامات پیشگیرانه بزنند؛ بنابراین به نظر می‌رسد ویژگی کیفیت حسابرسی، نقش مهمی در طول بحران مالی شرکت ایفا کند. از این جهت می‌تواند توجه سرمایه‌گذاران، مدیران و تمامی استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی را جلب کند. پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد تقاضا برای حسابرسی پیش از آنکه الزام قانونی مطرح باشد، وجود داشته است. به‌طور کلی هدف حسابرسان حفاظت از منافع سهامداران در مقابل تحریفات و اشتباهات بااهمیت موجود در صورت‌های مالی است. حسابرسان به‌منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه‌ای خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود، به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند؛ همچنین محققان شواهدی فراهم کرده‌اند که حسابرسی موجب کاهش تضاد نمایندگی و کاهش احتمال بروز عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و مدیران می‌شود (جنسن و مک‌کلینگ، ۱۹۸۶: ۳۲۳). بنا به استدلال، نظریه تقاضا برای کیفیت حسابرسی از آنجا ناشی می‌شود که بین مدیران شرکت و سرمایه‌گذاران تضاد نمایندگی وجود دارد. هنگامی که

هزینه‌های نمایندگی به دلیل تمرکز نداشتن مالکیت و نبودن نظارت مؤثر مالکان افزایش می‌یابد، تقاضا برای حسابرسی‌های باکیفیت بهتر افزایش می‌یابد (ازیبی و همکاران، ۲۰۱۰).

۲-۱. بحران مالی

بحران مالی وضعیتی است که شرکت برای کسب منابع مالی کافی به‌منظور ادامه عملیاتش ناتوان است و در انجام امور خود دچار زحمت می‌شوند. امروزه با افزایش شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی و ایجاد پیچیدگی در روابط اقتصادی و تجاری، وظایف امور مالی به‌صورت چشمگیری تغییر یافته است. تأکید دولت بر رشد اقتصادی به افزایش و گسترش بیش‌ازپیش شرکت‌ها و مؤسسات کمک کرده و این وظایف را پیچیده‌تر کرده است. از سوی دیگر به دلیل رقابت روزافزون مؤسسات، دستیابی به سود محدود شده و میل به ورشکستگی افزایش یافته است. میزان وقوع بحران‌های مالی در جهان در سال‌های اخیر بیش از هر زمان است. در دو دهه اخیر ارقام و اعداد اقتصادی نشان‌دهنده افزایش بی‌سابقه میزان ورشکستگی‌ها است. وجود بحران‌های مالی در هر کشوری شاخص اقتصادی مهمی است که توجه عموم را به خود جلب می‌کند؛ همچنین هزینه‌های اقتصادی ورشکستگی نیز بسیار زیاد است؛ بنابراین توانایی پیش‌بینی بحران مالی و جلوگیری از وقوع آن اهمیت اساسی دارد و از تخصیص نامناسب منابع کمیاب اقتصادی جلوگیری می‌کند (دارابی، ۱۳۹۶: ۵۱). بحران مالی وضعیتی است که شرکت برای کسب منابع مالی کافی برای ادامه عملیاتش ناتوان است و در انجام امور خود دچار زحمت می‌شود (مک کی و همکاران، ۲۰۰۶: ۶۶۷). در این وضعیت شرکت برای مواجه شدن با تعهدات خود در سررسید ناتوان است (پاستنا و رولاند، ۱۹۸۶: ۲۸۸)؛ همچنین شرکت در تولید وجه نقد کافی برای رفع نیازهایش همچون پرداخت‌ها به وام‌دهندگان توانایی کافی ندارد (جان‌تاج، ۲۰۰۶).

۲-۲. هزینه‌های نمایندگی

بر اساس نظریه نمایندگی، مدیران به‌عنوان نمایندگان مالکان شرکت، در پی افزایش منفعت خویش، منافع صاحبان سرمایه را نادیده می‌گیرند؛ لذا همواره بین مدیران و صاحبان سرمایه تضاد منافی وجود دارد که از آن تحت عنوان رابطه نمایندگی یاد می‌شود. بر این اساس، مالکان به‌منظور کسب اطمینان از اینکه نمایندگان در راستای منافع ایشان حرکت

می‌کنند یا به منظور هم‌راستا سازی منافع آن‌ها با منافع خود، هزینه‌هایی متحمل می‌شوند که به آن هزینه نمایندگی گفته می‌شود. پس از آغاز انقلاب صنعتی در قرن نوزدهم و با توسعه شرکت‌های سهامی، انبوه سرمایه‌گذارانی به وجود آمدند که در اداره واحدهای اقتصادی خود، همت می‌گمارند. حاصل این فرآیند تفکیک مالکیت از مدیریت شرکت‌ها بود. جدایی مالکیت از مدیریت منجر به پیدایش تئوری نمایندگی شد. تئوری مربوط به شرایطی است که یک نفر مسئولیت تصمیم‌گیری را در مورد توزیع منابع مالی یا اقتصادی یا انجام خدمت، طبق قراردادی مشخص به شخص دیگری واگذار کند (ولی پور و خرم، ۱۳۹۰: ۶۱). هزینه‌های نمایندگی اثر معکوسی بر ارزش شرکت دارد؛ یعنی اگر بازار انتظار وقوع چنین هزینه‌هایی را داشته باشد، ارزش شرکت کاهش خواهد یافت (جنسن ۱۳ و مک لینک، ۱۴: ۱۹۸۶). چنانچه مدیریت برخلاف هدف اصلی شرکت، یعنی حداکثر کردن ثروت سهامداران، تصمیم‌گیری و عمل کند، سهامدار متحمل هزینه‌های نمایندگی خواهند شد (نهندی و داداش زاده، ۱۳۹۴: ۵۱).

۲-۳. تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی

ارتباط بین شرکت‌ها و دولت معمولاً همراه با کسب مزیت رقابتی انجام می‌شود. هدف برخی از مدیران شرکت‌ها از برقراری ارتباط، رفع محدودیت‌های مالی با کمترین هزینه است. ارتباطات سیاسی به‌طور گسترده در اقتصادهای توسعه‌یافته و در حال توسعه وجود دارد و در بسیاری از کشورهای اروپایی، آسیایی و آمریکای لاتین مشاهده شده‌اند. واحدهای تجاری تمایل زیادی به برقراری ارتباط نزدیک با دولت دارند؛ زیرا از این طریق تحت حمایت‌های دولت واقع می‌شوند. این روابط منافع زیادی نظیر تخفیف‌های مالیاتی و دسترسی آسان‌تر به اعتبارات را در پی دارد؛ لذا می‌توان گفت در نظام‌های اقتصادی مبتنی بر روابط، ارتباطات سیاسی یکی از منابع مهم ارزش برای شرکت‌های دارای روابط محسوب می‌شود. شرکت‌های دارای روابط سیاسی، راحت‌تر به منابع سرمایه و مزایای دیگر از طریق ارتباطات خود دست می‌یابند. در این راستا برخی مدیران شرکت‌ها درصد برقراری و حفظ ارتباط بین شرکت و دولت، با هدف رفع محدودیت‌های مالی با کمترین هزینه هستند (بوباگری و همکاران، ۲۰۱۲: ۵۴۱).

قانون در سطح کشوری و محیط‌های مؤسسه‌ای شرکت‌ها، بر هزینه نمایندگی تأثیر دارد. ارتباطات سیاسی می‌تواند منجر به هزینه زیاد نمایندگی در اقتصادهای نوظهور شود که

به‌طور معمول با محیط قانونی ضعیفی همراه شده‌اند. به‌طور کلی می‌توان گفت محیط‌های سازمانی و قوانین کشورها که مؤثر بر عملیات شرکت‌ها است، می‌تواند بر هزینه‌های نمایندگی تأثیرگذار باشد (بوباگری ۷ و همکاران، ۲۰۱۲: ۵۴۱). به‌طور مشابه سایر مطالعات نشان می‌دهند شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی منابع اصلی را برای فعالیت‌های جاری اختصاص می‌دهند؛ از این رو سودمندی‌های حاصل از ارتباطات سیاسی از بین می‌رود. در مجموع شواهد ضدونقیضی در خصوص آثار ارتباطات سیاسی بر شرکت‌ها وجود دارد. به‌عنوان نمونه، بلیس و گول (۲۰۱۲: ۱۵۲۰) دریافتند در مالزی شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی هزینه تأمین مالی بیشتری باید بپردازند؛ اما این یافته‌ها در تقابل با شواهد پژوهش بوباگری و همکاران (۲۰۱۲) است. فاشیو و همکاران (۲۰۰۶: ۳۶۹) استدلال می‌کنند در اقتصادهای در حال ظهور به دلیل محیط قانونی ضعیف، ارتباطات سیاسی می‌تواند منجر به افزایش هزینه‌های نمایندگی شود. آریفورخان (۲۰۱۶) به بررسی رابطه میان کیفیت حسابرسی و ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی پرداخت و نتیجه گرفت کیفیت حسابرسی با کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود؛ همچنین ارتباطات سیاسی که باعث دخالت دولت در صورت‌های مالی و مدیریت سود می‌شود، تضاد بین مدیران و سهامداران را شدت می‌دهد و باعث افزایش هزینه‌های نمایندگی می‌شود. شدت گرفتن رقابت در عرصه تولید و خدمات موجب شده است بسیاری از شرکت‌ها ورشکسته شوند و از گردونه رقابت خارج شوند که موجب نگرانی صاحبان سرمایه، مدیران، بستانکاران و به‌طور کلی جامعه شده است. سرمایه‌گذاران همواره می‌خواهند با پیش‌بینی امکان ورشکستگی شرکت از زوال سرمایه خود جلوگیری کنند؛ از این رو آن‌ها در پی روش‌هایی هستند که بتوانند به‌وسیله آن، عوامل مؤثر بر بحران مالی شرکت‌ها را بسنجند. مدیران واحدهای تجاری در صورت اطلاع به‌موقع از خطر ورشکستگی می‌توانند دست به اقدامات پیشگیرانه بزنند. افزایش شدید نااطمینانی در بازارهای مالی می‌تواند باعث ورشکستگی هر نهاد مالی یا غیرمالی بزرگ یا رکود اقتصادی شود. در کشورهای با بازارهای نوظهور این نااطمینانی می‌تواند مستقیماً ناشی از بی‌اعتمادی به سیاست‌های آتی دولت باشد. شرکت‌هایی که از ارتباطات سیاسی بهره می‌برند و از مزایای این ارتباط نهایت استفاده را می‌برند، مانند تخفیف مالیاتی، گرفتن وام‌هایی با بهره اندک و رقابت با رقبای و... می‌توانند از شرایطی که شرکت را به طرف بحران مالی سوق می‌دهد تا حدودی جلوگیری کنند.

۲-۴. تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی و بحران

مالی

کیفیت حسابرسی را چنین تعریف کرده‌اند: ارزیابی و استنباط بازار از احتمال توانایی حسابرس در کشف تحریف‌های بااهمیت در صورت‌های مالی یا سیستم حسابداری صاحب‌کار و گزارش تحریف‌های بااهمیت کشف‌شده.

احتمال اینکه حسابرس تحریف‌های بااهمیت را کشف کند، به شایستگی حسابرس و احتمال اینکه حسابرس تحریف‌های بااهمیت کشف‌شده را گزارش کند، به‌عنوان استقلال حسابرس تعبیر شده است (حاجی‌ها و قانع، ۱۳۹۵: ۱۰۳). از سه بعد نظارتی و اطلاعاتی و تضمین‌کنندگی می‌توان به دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حسابرسی با کیفیت بیشتر، توجه کرد. در نقش نظارتی، مالکان برای نظارت بر نماینده، جلوگیری از رفتارهای فرصت‌طلبانه، عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش هزینه‌های نمایندگی، به حسابرسی روی می‌آورند. در نقش اطلاعاتی، از نظر سرمایه‌گذاران حسابرسی نوعی سازوکار در راستای بهبود کیفیت اطلاعات مالی است که فرآیند ارزشمندی تلقی می‌شود. در نقش تضمین‌کنندگی، حسابرسان با ضمانت کردن کیفیت اطلاعات مندرج در صورت مالی، هزینه‌های نشئت‌گرفته از دعاوی حقوقی را کاهش می‌دهند و مدیران را در مقابل اشخاص ثالث بیمه می‌کنند (مهدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۵۳).

از نگاه استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی، به اطلاعاتی قابل‌انکاف گفته می‌شود که سازمانی مستقل بر فرآیند گزارشگری واحدهای تجاری و مرکز ثقل این فرآیند، یعنی صورت‌های مالی، نظارت کند. کیفیت خدمات حسابرسی ارائه‌شده حسابرسان مستقل، می‌تواند بر کیفیت گزارشگری مالی اثرگذار باشد. دستیابی به کیفیت زیاد گزارشگری مالی، بستگی به درستی و صحت عمل هر یک از حلقه‌های زنجیره عرضه گزارشگری مالی دارد. حسابرسان مستقل یکی از حلقه‌های این زنجیره هستند که تأثیر عمده‌ای در حفظ و تقویت کیفیت گزارشگری مالی دارند (مشایخی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۱). در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاران و سهامداران خود را در حصار از خبرها و آگهی‌های مربوط به انجام کارهای خلاف قاعده حسابداری گرفتار می‌بینند. این بی‌نظمی‌ها و کارهای خلاف عرف حسابداری، نام‌هایی چون حسابداری متهورانه، مدیریت سود و حسابداری فریب‌آمیز به خود گرفته است. در این وضعیت، حسابرسی مستقل فرآیند نظارتی است که به‌منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کنترل آزادی عمل مدیران در

گزارشگری مالی استفاده می‌شود (احمدی و جمالی، ۱۳۹۲: ۱). حسابرسی مستقل آثار نامطلوب تفکیک مالکیت و مدیریت را با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین استفاده‌کنندگان و تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی رقیق می‌کند؛ از این رو حسابرسی مستقل ابزار کاهش ریسک اطلاعاتی و افزایش کیفیت گزارشگری مالی محسوب می‌شود (کردستانی و رحیمی، ۱۳۸۹: ۷۱). حسابرسی مستقل بخشی از نظام نظارت و اجرا در شرکت‌هاست که کاهش هزینه‌های نمایندگی را تسهیل می‌کند (بادآورنهدی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۲: ۱۹). سرمایه‌گذاران از شرکت‌هایی که در ساختار مالکیت آن‌ها نشانه‌هایی از نمایندگی به چشم می‌خورد، انتظار دارند حسابرسان با کیفیت‌تری انتخاب کنند (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۷). با توجه به ماهیت خدمات حسابرسی مستقل انتظار می‌رود، بهبود کیفیت خدمات حسابرسی مستقل، تأثیر شایان توجهی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و تضاد منافع بین سهامداران و گروه مدیریت داشته باشد (بادآورنهدی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۲: ۱۹)؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد کیفیت حسابرسی می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را تحت‌الشعاع قرار دهد و باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی شود. امروزه بیش از هر زمان دیگری بازارهای سرمایه گسترش یافته و کسب قدرت اقتصادی ساختاریافته در فراسوی مرزهای جغرافیایی، بازارهای سرمایه را جولانگاه خود قرار داده است. ناگزیر بازار سرمایه بیش‌ازپیش مستعد بروز تبانی، تقلب و فساد است که متولیان مختلف اقتصادی در این بازار مرتکب می‌شوند. فساد و تقلب به اشکال گوناگون در بازار سرمایه رخ می‌دهد؛ اما آنچه بیشتر اهمیت دارد و آثار مخرب عینی و ذهنی ماندگاری بر بازار سرمایه دارد، فساد مرتبط با گزارشگری مالی است؛ بنابراین وجود اطلاعات مالی شفاف و اتکاپذیر که محصول سیستم گزارشگری جامع و مناسب است، از ارکان ارزیابی وضعیت و عملکرد هر شرکت و تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری در آن شرکت به حساب می‌آید. در هر رویداد اقتصادی سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری نیازمند اطلاعات اتکاپذیر هستند. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اطلاعاتی اتکاپذیر تلقی می‌شود که سازمانی مستقل، بر فرآیند گزارشگری شرکت‌ها و صورت‌های مالی نظارت کند. نمونه‌ای از این سازمان‌های نظارت‌کننده، مؤسسات حسابرسی هستند. حسابرسی برای صورت‌های مالی گزارش‌شده ارزش افزوده ایجاد می‌کند؛ زیرا نتایج بررسی مربوط بودن و قابلیت اتکای محتوای صورت‌های مالی را گزارش می‌دهد. با توجه به جایگاه و نقش مؤسسات حسابرسی در تصمیمات استفاده‌کنندگان، کیفیت حسابرسی به‌عنوان عامل کلیدی در تهیه گزارش‌ها، مورد توجه استفاده‌کنندگان، از جمله مدیران شرکت‌ها

و سرمایه‌گذاران، قرار می‌گیرد که گزارش حسابرسی سازمان حسابرسی در رأس آن قرار دارد. چون کیفیت مطلوب حسابرسی نشان‌دهنده کیفیت مطلوب گزارشگری مالی است، در صورتی که کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار نباشد، سرمایه‌گذاران (اعم از سهامداران و اعتباردهندگان) در پیش‌بینی و برآوردهای جریان نقدی آتی که پایه و اساس ارزیابی سرمایه‌گذاران از اوراق بهادار شرکت و ارائه اعتبار به شرکت تلقی می‌شود، با ابهام مواجه خواهند شد. با افزایش ابهام در مورد آینده یا به تعبیری دیگر افزایش ریسک، سرمایه‌گذاری در شرکت می‌تواند کاهش یابد. تداوم آن می‌تواند در بلندمدت موجب ایجاد مشکلات مالی برای شرکت شود. ایجاد مشکلات مالی در هر شرکتی اگر تداوم یابد، می‌تواند باعث افزایش مضاعف ریسک شرکت و افزایش مشکلات تأمین مالی برای بازپرداخت اصل و بهره دیون شرکت شود؛ در نتیجه شرکت را در مسیر بحران مالی و در نهایت ورشکستگی قرار دهد (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۶)؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت افزایش کیفیت حسابرسی باعث کاهش بحران مالی شرکت‌ها می‌شود.

هودیب و کوک (۲۰۰۵) و بین و لئو (۲۰۱۰) اعلام کردند ریسک زیاد کسب‌وکار باعث افزایش احتمال تغییر و گردش حساب می‌شود. نقش و اثر حسابرسی بر مدیریت سود در طول بحران مالی در حد کفایت بررسی نشده است. جوهرل و همکاران (۲۰۰۷) و چپای و همکاران (۲۰۱۱) نشان دادند شرکت‌های حسابرسی بزرگ می‌توانند مدیریت سود را به صورت چشمگیری محدود کنند. محققان اخیراً دریافتند محافظت قوی از سرمایه‌گذاران، قوانین قوی، سیستم حقوقی درست همگی تعیین‌کننده‌های اصلی صورت‌های مالی باکیفیت و کیفیت حسابرسی مطلوب هستند (حمیدیان و تقی‌زاده، ۱۳۹۷).

۲-۵. پیشینه پژوهش

حمیدیان و تقی‌زاده (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی «کیفیت حسابرسی، حمایت از سرمایه‌گذاران و مدیریت سود در دوران بحران مالی» پرداختند. برای دستیابی به این هدف تعداد ۱۲۷ شرکت در دوره زمانی هشت‌ساله بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ به‌عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند. نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش نشان داد بین دوران بحران مالی و حمایت از سرمایه‌گذاران، با کیفیت حسابرسی شرکت رابطه وجود دارد. ضمن اینکه حمایت از

سرمایه‌گذاران این ارتباط را تعدیل می‌کند. علاوه بر این، بین حمایت از سرمایه‌گذاران و کیفیت حسابرسی با مدیریت سود رابطه وجود دارد.

حیدری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی «تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معادلات ساختار» پرداختند. برای دستیابی به اهداف پژوهش، ۹۹ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ برای نمونه آماری انتخاب شدند. نتایج حاکی است با افزایش کیفیت خدمات حسابرسی، تعارضات نشئت‌گرفته از تفکیک مالکیت از مدیریت، شامل هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی کاهش می‌یابد. بر اساس نتیجه‌ای دیگر، افزایش هزینه‌های نمایندگی، افزایش سطح عدم تقارن اطلاعاتی را به همراه دارد.

جمالی و کرمی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی «تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. داده‌های لازم از ۸۵ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد با افزایش تمرکز مالکیت سهامداران، هزینه‌های نمایندگی کاهش یافته و با کاهش هزینه‌های نمایندگی، حق‌الزحمه حسابرس و احتمال انتخاب مؤسسه حسابرسی بزرگ نیز کاهش می‌یابد.

کرمشاهی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی «تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی، مدیریت سود و محافظه‌کاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران» پرداخته است. نمونه آماری این پژوهش اطلاعات صد شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ بوده است. برای آزمون فرضیه‌های این پژوهش از مدل رگرسیون چندمتغیره و تجزیه و تحلیل پانلی استفاده شده است. نتایج آزمون فرضیات نشان داد با افزایش کیفیت حسابرسی هزینه نمایندگی و محافظه‌کاری افزایش می‌یابد؛ به عبارت دیگر افزایش کیفیت حسابرسی با هزینه نمایندگی و محافظه‌کاری رابطه مستقیم دارد؛ همچنین با افزایش کیفیت حسابرسی، مدیریت سود کاهش می‌یابد؛ به عبارت دیگر افزایش کیفیت حسابرسی با مدیریت رابطه معکوس دارد.

بیرامی و رستمی (۱۳۹۳) تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی را بررسی کردند. نتایج تحقیق آشکار ساخت شاخص‌های کیفیت حسابرسی، شامل اندازه حسابرس، دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت، تأثیر مثبت معناداری روی کارایی فروش و کارایی هزینه‌های عملیاتی شرکت‌های نمونه دارد.

خرم و همکاران (۲۰۱۷) در مقاله‌ای به «بررسی کیفیت حسابرسی در طی بحران مالی: از دیدگاه سرمایه‌گذاران» پرداختند. شرکت‌های مدنظر از بین شرکت‌های آمریکایی در بازه زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۹ انتخاب شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد افزایش یافتن محتوای اطلاعاتی هیچ ارتباطی با اندازه حسابرسی و استقلال حسابرس ندارد. بررسی بیشتر بیانگر این موضوع است که کاهش در محتوای اطلاعاتی اعلامیه‌های سود به‌وسیله کاهش کلی در غنای محتوای اطلاعات، در دوران بحران مالی هدایت نمی‌شود و تحت تأثیر آن نیست. به‌طور کلی نتایج نشان از یافته‌ها و شواهدی قوی از افزایش در کیفیت حسابرسی درک‌شده در طول بحران مالی جهانی، در بین شرکت‌های مالی و غیرمالی آمریکایی است.

سری نید هی و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی رابطه بین انتخاب حسابرس و کیفیت سود در شرکت‌های دارای روابط سیاسی در جمهوری خلق چین پرداختند. آن‌ها نشان دادند شرکت‌های دارای روابط سیاسی با مؤسسات حسابرسی بزرگ شناخته‌شده و دارای کیفیت زیاد، کمتر قرارداد حسابرسی امضا می‌کنند و در مقایسه با شرکت‌های بدون روابط سیاسی مشابه، زیان را به‌موقع شناسایی نکرده و اقلام تعهدی اختیاری بیشتری دارند. آن‌ها همچنین شفافیت کمتری نسبت به هم‌تایان بدون روابط سیاسی دارند؛ همچنین شرکت‌هایی که به تازگی روابط سیاسی برقرار کرده‌اند تمایل بیشتری برای تغییر به مؤسس؟ حسابرسی کوچک نسبت به شرکت‌های بدون تغییر در روابط سیاسی دارند. نهایتاً عملکرد شرکت‌های دارای روابط سیاسی بعد از پذیرش در بورس به مراتب بهتر از عملکرد شرکت‌های بدون روابط سیاسی می‌شود.

نورالحق و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی رابطه بین توان اقتصادی و سیاسی دولت و انتخاب حسابرس در میان ۴۶ کشور مختلف را بررسی کردند. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد هر چه توان اقتصادی و سیاسی دولت بیشتر باشد، شرکت‌ها تمایل بیشتری به انتخاب حسابرس از میان چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی دارند.

بلیس و گول (۲۰۱۲) در پژوهشی ارتباط بین روابط سیاسی و هزینه بدهی را آزمودند. یافته‌های آن‌ها نشان داد از دید بازار سرمایه و شرکت‌های حسابرسی، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی ریسک بیشتری نسبت به سایر شرکت‌ها دارند. شواهد آن‌ها نشان داد این شرکت‌ها به‌طور عمده هزینه بدهی بیشتر، گزارشگری زیان بیشتر و حقوق صاحبان سهام منفی بیشتری دارند؛ همچنین آن‌ها را یک شرکت حسابرسی بزرگ بیشتر حسابرسی می‌کند. آن‌ها

دریافتند ۱۴/۵ درصد از شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی نمونه، حقوق صاحبان سهام منفی داشتند. در حالی که آن‌ها مطابق قانون ورشکسته بودند، به فعالیت خود ادامه می‌دادند؛ همچنین وجود دوگانگی وظیفه مدیرعامل در شرکت‌های وابسته سیاسی برای وام‌دهندگان، ریسک بیشتری دارد و نسبت بزرگ‌تر مدیران مستقل عضو کمیته حسابرسی، این ریسک را کاهش می‌دهد.

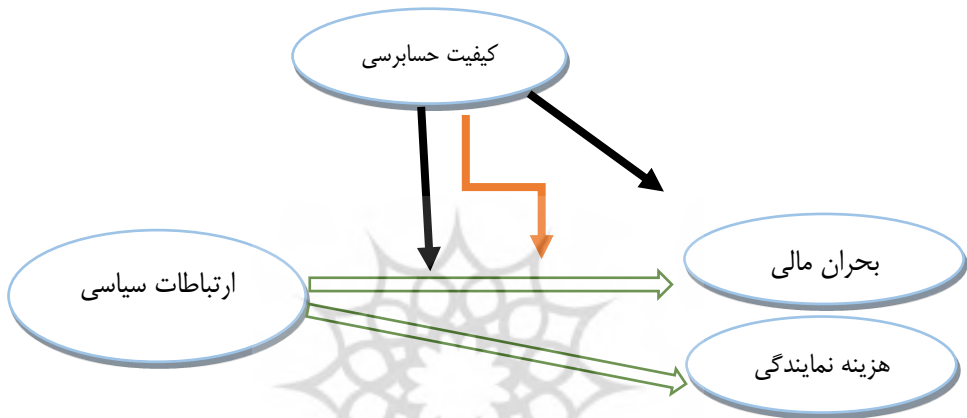
آیاترید دیس ۱۸ (۲۰۱۲) در پژوهشی «کیفیت حسابرسی: شواهدی از محافظه‌کاری، هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر محافظه‌کاری سود، هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه» را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد شرکت‌هایی را که مؤسسات بزرگ حسابرسی می‌کنند، دارای اقلام تعهدی اختیاری کمتری هستند؛ همچنین این شرکت‌ها دارای هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه اندکی هستند.

۳. چهارچوب مفهومی

کیفیت حسابرسی تأثیرگذار بر روابط بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی است (دی‌انجلو، ۱۹۸۱). کیفیت حسابرسی عاملی مشترکی بین حسابرسی و گزارش‌های مالی است. استدلال شده است شرکت‌های حسابرسی بزرگ خدمات بهتری ارائه می‌دهند؛ چراکه آن‌ها قادر به سرمایه‌گذاری در فناوری‌های حسابرسی بهتر هستند و افراد با تجربه و سطح علمی بالا را استخدام می‌کنند (فرانسیس ۲۰۰۴). علاوه بر این نگرانی‌هایی برای حفظ اعتبار در شرکت‌های بزرگی که تمایل زیادی برای مقاومت در برابر فشارهای مشتری دارند، وجود دارد؛ در نتیجه تحریف گزارش‌های مالی در طول حسابرسی را کنترل و کیفیت حسابرسی را تضمین می‌کند (دی‌انجلو، ۱۹۸۱).

کیفیت حسابرسی نقش مهمی در نظارت خارجی بدون محیط سازمانی قوی می‌تواند بازی کند (فن و وانگ، ۲۰۰۵). برخلاف بازارهای توسعه‌یافته اقتصادی، مالکیت و کنترل شرکت‌ها در بازارهای نوظهور متمرکز است (یانگ و همکاران، ۲۰۰۸). این وضعیت به این معنی است که حاکمیت شرکتی عاملی کلیدی در رابطه با تفکیک مالکیت از مدیریت است. یانگ و همکاران (۲۰۰۸) نشان داده‌اند با افزایش غلظت مالکیت در سطحی که کنترل مؤثری بر شرکت دارد، ماهیت مشکلات نمایندگی درگیری‌های بین سهامداران اقلیت را نیز درگیر می‌کند. این وضعیت در شرکت‌های نوظهوری که در آن‌ها حاکمیت شرکتی به صورت متعارف است بی‌تأثیر است. در

محیط‌های خارجی مستقل، به‌ویژه شرکت‌های بزرگ حسابرسی که به دنبال روش‌های حسابرسی هستند، به کار برده می‌شود و در سطح بین‌المللی می‌تواند منجر به انحراف از حاکمیت شرکتی و نظارت بر کنترل سهامداران شود. کیفیت حسابرسی باعث اعتبار بخشیدن به صورت‌های مالی و سود گزارش شده می‌شود؛ بنابراین با افزایش اعتماد سهامداران وضعیت شرکت بهبود یافته و از مسیرهای که شرکت را به بحران سوق می‌دهد جلوگیری می‌کند.

نمودار ۱: بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته

۴. فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری پژوهش و پیشینه آن و روابط ذکرشده بین آن‌ها، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین شده‌اند:

فرضیه اول: کیفیت حسابرسی اثر منفی بر بحران مالی دارد.

فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی اثر منفی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد.

فرضیه سوم: کیفیت حسابرسی اثر منفی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی دارد.

۵. روش پژوهش و جامعه آماری

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است. از نظر روش پژوهش توصیفی مبتنی بر تحلیل رگرسیون لاجیت است که در آن، از تحلیل داده‌های ترکیبی و ادغام استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها، اطلاعات لازم از طریق صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های رسیدگی شده در دوره نه ساله (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶) جمع‌آوری شده است. پس از جمع‌آوری اطلاعات لازم شرکت‌های رسیدگی شده، فرضیه‌های پژوهش با استفاده از تحلیل رگرسیون و داده‌های ترکیبی، بررسی شده است. بدین ترتیب که ابتدا محاسبات اولیه در صفحه گسترده اکسل انجام گرفته و داده‌ها برای تجزیه تحلیل آماده شده‌اند؛ سپس به منظور انجام تجزیه و تحلیل نهایی از نرم‌افزار Eviews استفاده شده است. نمونه‌گیری با استفاده از روش حذفی سیستماتیک انجام شده است.

۶. نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

۶-۱. متغیرهای مستقل پژوهش

کیفیت حسابرسی (AQ): از دیدگاه حسابرسان، اندازه مؤسسه حسابرسی یکی از ویژگی‌هایی است که بر کیفیت حسابرسی اثر دارد. دی‌ان‌جلو (۱۹۸۱) معتقد است مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر خدمات حسابرسی با کیفیت مطلوب‌تر ارائه می‌کنند؛ زیرا علاقه‌مند هستند شهرت بهتری در بازار کار به دست آورند؛ همچنین به دلیل اینکه تعداد مشتریان آنان زیاد است، نگران از دست دادن مشتریان خود نیستند. تصور بر این است که چنین مؤسساتی به دلیل دسترسی به منابع و امکانات بیشتر برای آموزش حسابرسان خود و انجام آزمون‌های مختلف، خدمات حسابرسی را با کیفیت مطلوب‌تری ارائه می‌کنند. در این پژوهش حسابرسان (مؤسسه‌های حسابرسی) به دو گروه تقسیم شده‌اند. به این منظور سازمان حسابرسی به دلیل وجود کارکنان فراوان و قدمت بیشتر در زمره حسابرسان بزرگ و سایر مؤسسات حسابرسی در زمره حسابرسان کوچک (مؤسسات حسابرسی کوچک) قرار می‌گیرند. در این پژوهش نیز برای شرکت‌هایی که سازمان آن‌ها را حسابرسی کرده است عدد یک و برای سایر مؤسسات عدد صفر در نظر گرفته شده است.

۶-۲. متغیرهای وابسته پژوهش

الف) ارتباطات سیاسی (PCON): نشانه‌های مدیریت سیاسی شرکت‌ها عبارت‌اند از وجود اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت، مجلس و مانند این نوع نهادهایی سیاسی یا وجود سهامدار عمده (دارای حداقل ۱۰ درصد سهام دارای حق رأی) دولتی و شبه‌دولتی. این متغیر با بررسی دقیق یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش هیئت‌مدیره به مجمع عمومی از طریق شناسایی مدیرعامل، اعضای هیئت‌مدیره، سهامداران عمده، اشخاص وابسته و اشخاص در تعامل با شرکت‌های نمونه به انحصار گوناگون انجام شد (لی و وانگ، ۲۰۱۶). یکی دیگر از معیارهای که در تحقیقات اخیر برای اندازه‌گیری ارتباطات سیاسی استفاده شده است، معیار بدهی بلندمدت است. مطالعات متعدد (مانند فان و همکاران، ۲۰۰۸؛ فان و وانگ، ۲۰۰۶) نشان داده‌اند ارتباطات سیاسی بیشتر در شرکت‌ها، باعث می‌شود فرصت دسترسی شرکت‌ها به منابع بلندمدت و کم‌هزینه‌تر فراهم شود؛ در نتیجه در شرکت‌های با ارتباطات سیاسی بیشتر، نسبت بدهی‌های بلندمدت بیشتر می‌شود (لین و همکاران، ۲۰۱۵). متغیر مجازی با ارزش صفر و یک است. عدد یک اگر شرکت دارای ارتباطات سیاسی باشد، در غیر این صورت صفر.

شرکت‌هایی که نسبت بدهی‌های بلندمدت به کل بدهی‌های آن‌ها بیشتر از میانگین سایر شرکت‌ها است به‌عنوان شرکت‌های دارای روابط سیاسی شناخته می‌شوند و به آن‌ها عدد یک اختصاص می‌یابد و مابقی شرکت‌ها عدد صفر اختصاص یافته است.

ب) AGENCYCOS (هزینه‌های نمایندگی): در این پژوهش برای اندازه‌گیری متغیر هزینه‌های نمایندگی از مطالعات هنری (۲۰۱۰) و آریفورخان (۲۰۱۶) پیروی شده است که بر اساس تقسیم هزینه‌های عملیاتی (هزینه‌های اداری و فروش) به فروش محاسبه می‌شود. معیاری از افراط‌گرایی مدیران در انجام مخارج اختیاری است. این نسبت را اولین بار جیمز و همکاران (۲۰۰۰) برای سنجش هزینه‌های نمایندگی استفاده کردند. آن‌ها در تحقیق خود از نسبت کارایی هزینه‌های عملیاتی به فروش سالانه برای اندازه‌گیری هزینه‌های نمایندگی بهره جستند. نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش سالانه چگونگی کنترل هزینه‌های عملیاتی شرکت را که مدیران انجام می‌دهند، اندازه‌گیری می‌کند و به‌عنوان معیار مستقیم هزینه‌های نمایندگی به کار می‌رود. هرچه نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش سالانه بیشتر باشد بیانگر آن است که میزان کنترل هزینه‌های عملیاتی مدیریت شرکت کمتر بوده است. در واقع هزینه‌های نمایندگی بیشتر است (جیمز و همکاران، ۲۰۰۰).

ج) CRISIS (بحران مالی): متغیر مجازی با ارزش صفر و یک است. عدد یک اگر شرکت بحران مالی داشته باشد و در غیر این صورت عدد صفر اختصاص یافته است. در این پژوهش سه معیار زیر، نشان‌دهنده وجود بحران مالی در شرکت است (اعتمادی و عبدلی، ۱۳۹۴: ۱):

۱- زیان مالی در سه سال متوالی رخ داده باشد (عملیاتی، زیان خالص یا زیان انباشته) (جانناده، ۱۳، ۲۰۰۶)؛

۲- سود تقسیمی هر سال نسبت به سال قبل بیش از ۴۰ درصد کاهش پیدا کرده باشد (جانناده، ۲۰۰۶)؛

۳- مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت باشد (بر اثر زیان‌های وارد شده حداقل ۵۰ درصد سرمایه شرکت از بین رفته باشد).

چنانچه شرکتی یکی از این سه شرط بالا را داشته باشد، دارای بحران مالی محسوب می‌شود. به شرکت‌هایی که بحران مالی دارند مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر داده می‌شود.

۳-۶. متغیرهای کنترلی

الف) اندازه شرکت (FSIZE): بر اساس لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

ب) نرخ بازده دارایی‌ها (ROA): از تقسیم سود خالص به جمع دارایی‌ها محاسبه می‌شود.

ج) نسبت وجه نقد عملیاتی (CFO): از تقسیم وجه نقد عملیاتی به جمع دارایی‌ها محاسبه می‌شود.

د) رشد دارایی‌ها (GRWTH): درصد تغییرات دارایی‌های سال جاری نسبت به سال قبل است.

مدل رگرسیونی فرضیه‌های پژوهش با استفاده از مدل آریفورخان (۲۰۱۶) و به کمک

پژوهش‌های داخلی به شرح زیر است:

$$\text{CRISISit} = \alpha + \beta_1 \text{AQit} + \beta_2 \text{FSIZEit} + \beta_3 \text{CFOit} + \beta_4 \text{GRWTHit} + \beta_5 \text{ROAit} + \epsilon_{it} \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$\text{AgencyCostit} = \alpha + \beta_1 \text{PCONit} + \beta_2 \text{AQit} + \beta_3 \text{PCONit} \times \text{AQit} + \beta_4 \text{CFOit} + \beta_5 \text{GRWTHit} + \beta_6 \text{ROAit} + \epsilon_{it} \quad \text{رابطه (۲)}$$

$$\text{CRISISit} = \alpha + \beta_1 \text{PCONit} + \beta_2 \text{AQit} + \beta_3 \text{PCONit} \times \text{AQit} + \beta_4 \text{CFOit} + \beta_5 \text{GRWTHit} + \beta_6 \text{ROAit} + \epsilon_{it} \quad \text{رابطه (۳)}$$

در رابطه فوق:

PCON ارتباطات سیاسی، Agencycost هزینه‌های نمایندگی، Crisis بحران مالی، AQ کیفیت حسابرسی، FSIZE اندازه شرکت، CFO وجه نقد عملیاتی، GRWTH رشد دارایی‌ها و ROA بازده دارایی‌ها است.

۷. یافته‌های پژوهش

۷-۱. آمار توصیفی

به منظور کسب شناخت بیشتر درباره نمونه آماری و متغیرهای مطالعه‌شده، خلاصه وضعیت آمار توصیفی متغیرهای پژوهش محاسبه شده است. در نگاره شماره ۱ برخی مفاهیم آمار توصیفی شامل میانگین، میانه، کمینه، بیشینه مشاهده‌ها و انحراف معیار ارائه شده است؛ برای مثال مقدار میانگین برای متغیر ارتباطات سیاسی برابر با ۰/۴۹۲ است، بدین مفهوم که تقریباً نیمی از شرکت‌ها دارای ارتباطات سیاسی و نیمی دیگر از شرکت فاقد ارتباطات سیاسی هستند. مقدار میانگین کیفیت حسابرسی برابر با ۰/۲۶۱ است که نشان می‌دهد حسابرسی حدود ۲۶ درصد شرکت‌ها را سازمان حسابرسی انجام داده است. مقدار میانگین بحران مالی ۰/۲۷۹ است که نشان می‌دهد حدود ۲۸ درصد شرکت‌ها دچار بحران مالی شده‌اند. مقدار میانه برای رشد دارایی‌ها برابر با ۰/۱۱۳ است؛ همچنین مقدار انحراف معیار برای رشد دارایی‌ها برابر با ۰/۲۴۵ است که نشان‌دهنده پراکندگی داده‌ها از میانگین است.

نگاره ۱: آمار توصیفی

نام متغیر	میانگین	میانه	کمینه	بیشینه	انحراف معیار
هزینه‌های نمایندگی	۰.۰۸۱	۰.۰۶۵	۰.۰۱۱	۰.۷۴۷	۰.۰۷۵
ارتباطات سیاسی	۳۹۹	۰	۰	۱	۰.۵۰۰
	تعداد ۱	۰.۴۹۲	۰	۰	
کیفیت حسابرسی	۲۱۲	۰	۰	۱	۰.۴۳۹
	تعداد ۱	۰.۲۶۱	۰	۰	
بحران مالی	۲۲۶	۰	۰	۱	۰.۴۴۸
	تعداد ۱	۰.۲۷۹	۰	۰	
اندازه شرکت	۶.۱۰۶	۶.۰۳۱	۴.۳۸۸	۸.۳۶۰	۰.۵۹۸
وجه نقد عملیاتی	۰.۱۰۸	۰.۰۹۴	-۰.۳۸۷	۰.۶۲۵	۰.۱۲۹
رشد دارایی‌ها	۰.۱۶۰	۰.۱۱۳	-۰.۵۲۵	۱.۲۹۳	۰.۲۴۵
بازده دارایی‌ها	۰.۱۱۷	۰.۰۸۹	-۰.۵۴۰	۰.۶۸۹	۰.۲۵۱

۷-۲. آزمون تعیین نوع داده‌ها

نگاره ۲: نتایج آزمون F لیمر و هاسمن

نتایج آزمون هاسمن		نتایج آزمون اف-لیمر			
نتیجه	احتمال	آماره	نتیجه	احتمال	آماره
فرضیه دوم	۰.۰۲۱	۱۹.۵۵۸	تابلویی	۰.۰۰۰	۵.۶۸۲
فرضیه‌ها					

برای آزمون داده‌ها ابتدا باید تابلویی یا ترکیبی بودن داده‌ها مشخص شود. برای این کار از آزمون اف-لیمر استفاده می‌شود. اگر سطح معناداری آن کمتر از ۰/۰۵ باشد، داده‌ها پنل (تابلویی) هستند، در غیر این صورت پول (ترکیبی) هستند. همان‌طور که در نگاره مشاهده می‌شود، در فرضیه دوم سطح معناداری آزمون اف-لیمر کمتر از ۰/۰۵ است؛ در نتیجه داده‌ها از نوع تابلویی هستند؛ اما در فرضیه اول و سوم از آنجا که متغیر وابسته مجازی است از آزمون اف-لیمر و هاسمن استفاده نمی‌شود. بعد از مشخص شدن نوع داده‌ها باید برای آن دسته از داده‌ها که از نوع تابلویی هستند، اثرات ثابت و تصادفی بودن آن‌ها نیز مشخص شود. برای این

کار از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. در این آزمون اگر سطح معناداری کمتر از $0/05$ باشد اثرات ثابت‌اند، در غیر این صورت اثرات تصادفی هستند.

۳-۷. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

الف) نتایج آزمون فرضیه اول: کیفیت حسابرسی اثر منفی بر بحران مالی دارد. با توجه به اینکه متغیر وابسته در مدل فوق متغیری مجازی با ارزش صفر و یک است، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون لاجیت استفاده می‌شود. نتایج آزمون رگرسیون لجستیک باینری (لاجیت) (Binerylogit) به شرح زیر است:

با توجه به اینکه سطح معناداری مدل $0/000$ است و این مقدار کمتر از $0/05$ است، در سطح خطای $0/05$ فرضیه H_0 پذیرفته نمی‌شود؛ یعنی مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است و معنی‌داری مدل رگرسیون لاجیت را تأیید می‌کند. معیار دیگری که برای ارزیابی مدل رگرسیون لاجیت به کار می‌رود لگاریتم درست‌نمایی است. مقدار این آماره منفی است. هرچه قدر مطلق این آماره بزرگ‌تر باشد، حاکی از مناسب بودن مدل است. مقدار به‌دست‌آمده برای این مدل عدد 479.534 - است و بیشتر از 5 - است؛ بنابراین بر این اساس نیز مدل معنادار و قابل اعتماد است.

نگاره ۳: نتایج آزمون فرضیه اول

متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	A	-۰.۶۰۳	۰.۸۶۹	-۰.۶۹۴	۰.۴۸۷
کیفیت حسابرسی	AQ	-۰.۴۳۵	۰.۲۰۴	-۲.۱۳۴	۰.۰۳۲
اندازه شرکت	FSIZE	۰.۰۳۱	۰.۱۴۴	۰.۲۱۵	۰.۸۲۹
وجه نقد عملیاتی	CFO	-۲.۸۳۶	۰.۶۷۹	-۴.۱۷۷	۰.۰۰۰
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰.۵۰۲	۰.۳۴۵	-۱.۴۵۵	۰.۱۴۵
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰.۷۲۰	۰.۳۳۱	-۲.۱۷۰	۰.۰۲۹
ضریب تعیین مدل		۰.۰۳۶	معنی‌داری مدل		۰.۰۰۰
لگاریتم درست‌نمایی		-۴۷۹.۵۳۴	نیکویی برازش مدل		۳۴.۹۱۸

سطح معناداری متغیر مستقل کیفیت حسابداری برابر با ۰.۰۳۲ است که مقدار آن کمتر از ۰/۰۵ است و ضریب آن برابر ۰.۴۳۵- است؛ بنابراین نتایج مدل نشان می‌دهد در سطح اطمینان ۹۵ درصد کیفیت حسابداری اثر منفی و معناداری بر متغیر وابسته بحران مالی دارد. می‌توان نتیجه گرفت زمانی که کیفیت حسابداری در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، میزان بحران مالی در شرکت‌ها کاهش می‌یابد؛ لذا فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود.

ب) نتایج آزمون فرضیه دوم: کیفیت حسابداری اثر منفی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد.

نگاره ۴: نتایج آزمون فرضیه دوم

متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	A	۰.۰۲۴	۰.۰۶۶	۰.۳۶۲	۰.۷۱۶
ارتباطات سیاسی	PCON	۰.۰۲۶	۰.۰۰۸	۳.۲۸۲	۰.۰۰۱
کیفیت حسابداری	AQ	-۰.۰۱۰	۰.۰۱۲	-۰.۸۶۱	۰.۳۸۹
کیفیت حسابداری*ارتباطات سیاسی	PCON*AQ	-۰.۰۲۸	۰.۰۱۴	-۲.۰۳۲	۰.۰۴۲
اندازه شرکت	FSIZE	۰.۰۱۰	۰.۰۱۱	۰.۹۳۳	۰.۳۵۰
وجه نقد عملیاتی	CFO	-۰.۰۴۱	۰.۰۲۲	-۱.۸۴۶	۰.۰۶۵
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰.۰۳۳	۰.۰۰۹	-۳.۴۵۵	۰.۰۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰.۰۱۶	۰.۰۰۹	-۱.۷۷۸	۰.۰۷۵
ضریب تعیین		۰.۴۴		معنی‌داری مدل	۰.۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده		۰.۳۷		دوربین واتسون	۱.۵۵
آماره F		۵.۹۶۵		تعداد مشاهدات	۸۱۰

با توجه به اینکه معناداری مدل کمتر از ۰/۰۵ شده است، مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده برابر با ۱.۵۵ و بین ۱.۵ تا ۲.۵ است؛ بنابراین بین باقیمانده‌ها خودهمبستگی نوع اول وجود ندارد؛ همچنین سطح معناداری متغیر مستقل (کیفیت حسابداری*ارتباطات سیاسی) کمتر از ۰/۰۵ و برابر با

۰.۰۴۲ و ضریب آن منفی و برابر ۰.۰۲۸- است؛ بنابراین نتایج مدل می‌دهد در سطح اطمینان ۹۵ درصد اثر میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر متغیر وابسته هزینه‌های نمایندگی اثر منفی و معناداری است. می‌توان نتیجه گرفت زمانی که کیفیت حسابرسی در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، میزان هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌ها نیز کاهش می‌یابد؛ لذا فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود. مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده در نتایج برآورده‌شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر با ۰.۳۷ است. این مقدار بیانگر این مطلب است که ۳۷ درصد رفتار متغیر وابسته به‌وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود.

(ج) نتایج آزمون فرضیه سوم: کیفیت حسابرسی اثر منفی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی دارد.

با توجه به اینکه متغیر وابسته در مدل فوق متغیری مجازی با ارزش صفر و یک است، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون لاجیت استفاده می‌شود. نتایج آزمون رگرسیون لجستیک باینری (لاجیت) (Binerylogit) به شرح زیر است:

سطح معناداری مدل ۰/۰۰۰ است و این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح خطای ۰/۰۵ فرضیه H_0 پذیرفته نمی‌شود؛ یعنی مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است و معنی‌داری مدل رگرسیون لاجیت را تأیید می‌کند. معیار دیگری که برای ارزیابی مدل رگرسیون لاجیت به کار می‌رود لگاریتم درست‌نمایی است. مقدار این آماره منفی است. هرچه قدر مطلق این آماره بزرگ‌تر باشد، حاکی از مناسب بودن مدل است. مقدار به‌دست‌آمده برای این مدل عدد ۴۷۹.۵۳۴- است و بیشتر از ۵- است؛ بنابراین بر این اساس نیز مدل معنادار و قابل‌اعتماد است.

نگاره ۵: نتایج آزمون فرضیه سوم

متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	A	۰.۷۳۳	۰.۹۷۷	۰.۷۵۰	۰.۴۵۳
ارتباطات سیاسی	PCON	۰.۵۳۷	۰.۲۰۶	۲.۶۰۵	۰.۰۰۹
کیفیت حسابرسی	AQ	-۰.۶۱۹	۰.۳۴۳	-۱.۸۰۴	۰.۰۷۱
ارتباطات سیاسی*کیفیت حسابرسی	PCON*AQ	۰.۲۹۱	۰.۴۱۸	۰.۶۹۷	۰.۴۸۵
اندازه شرکت	SIZE	-۰.۲۳۹	۰.۱۷۰	-۱.۴۰۷	۰.۱۵۹
وجه نقد عملیاتی	CFO	-۲.۷۱۸	۰.۶۸۱	-۳.۹۸۸	۰.۰۰۰
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰.۳۶۳	۰.۳۴۴	-۱.۰۵۴	۰.۲۹۱
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰.۷۲۶	۰.۳۳۲	-۲.۱۸۳	۰.۰۲۹
ضریب تعیین مدل (R ²)	McFadden R ²	۰.۰۴۷	معنی‌داری مدل		۰.۰۰۰
لگاریتم درست‌نمایی (Log Likelihood)		-۴۷۹.۵۳۴	نیکویی برازش مدل (آماره LR)		۴۵.۷۴۱

با توجه به اینکه معناداری مدل کمتر از ۰/۰۵ شده است، مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است؛ همچنین با توجه به اینکه سطح معناداری متغیر مستقل (کیفیت حسابرسی*ارتباطات سیاسی) بیشتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰.۴۸۵ و ضریب آن مثبت و برابر ۰.۲۹۱ است، نتایج مدل نشان می‌دهد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر متغیر وابسته هزینه‌های نمایندگی وجود ندارد؛ لذا فرضیه سوم پژوهش رد می‌شود.

۸. یافته‌ها

با توجه به جایگاه و نقش مؤسسات حسابرسی در تصمیمات استفاده‌کنندگان، کیفیت حسابرسی به‌عنوان عامل کلیدی در تهیه گزارش‌ها، موردتوجه استفاده‌کنندگان، ازجمله مدیران شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد. از آنجا که نقش حسابرسان در کمک به سرمایه‌گذاران

در تصمیم‌گیری آگاهانه و افزایش انسجام بازارهای مالی مهم است، قانون‌گذاران در سراسر جهان همواره تلاش می‌کنند تا کیفیت حسابرسی انجام‌شده حسابرسان را بهبود بخشند. اعتماد سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان به کیفیت حسابرسی بستگی دارد. در صورتی که کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار نباشد، سرمایه‌گذاران (اعم از سهامداران و اعتباردهندگان) در پیش‌بینی و برآوردهای جریان نقدی آتی که پایه و اساس ارزیابی سرمایه‌گذاران از اوراق بهادار شرکت و ارائه اعتبار به شرکت تلقی می‌شود، با ابهام مواجه خواهند شد. با افزایش ابهام در مورد آینده یا به تعبیری دیگر افزایش ریسک، سرمایه‌گذاری در شرکت می‌تواند کاهش یابد. تداوم آن می‌تواند در بلندمدت موجب ایجاد مشکلات مالی برای شرکت شود و ایجاد مشکلات مالی در هر شرکتی در صورتی که تداوم یابد، می‌تواند بر آغاز افزایش مضاعف ریسک شرکت و افزایش مشکلات در تأمین مالی برای بازپرداخت اصل و بهره دیون شرکت شود و شرکت را در مسیر بحران مالی و درنهایت ورشکستگی قرار دهد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت افزایش در کیفیت حسابرسی باعث کاهش بحران مالی شرکت‌ها می‌شود؛ پس از آنجا که واحدهای اقتصادی همواره به‌منظور افزایش ارزش شرکت و ثروت سهامداران به دنبال کاهش هزینه سرمایه خود هستند، می‌توانند با ارائه صورت‌های مالی که با کیفیت مطلوب حسابرسی شده‌اند، به اهداف خود دست یابند؛ چراکه بدون انجام دادن حسابرسی یا انجام دادن حسابرسی با کیفیت اندک سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان خارج از شرکت به اطلاعاتی که مدیران تهیه کرده‌اند، تردید خواهند کرد؛ بنابراین یا سرمایه‌گذاری نمی‌کنند یا نرخ بازده بسیار زیادی را به علت پذیرفتن ریسک طلب می‌کنند. این نتیجه با پژوهش نوربخش و همکاران همخوانی دارد.

حسابرسی مستقل بخشی از نظام نظارت و اجرا در شرکت‌هاست که کاهش هزینه‌های نمایندگی را تسهیل می‌کند. سرمایه‌گذاران از شرکت‌هایی که در ساختار مالکیت آن‌ها نشانه‌هایی از نمایندگی به چشم می‌خورد، انتظار دارند حسابرسان باکیفیت‌تری انتخاب کنند. با توجه به ماهیت خدمات حسابرسی مستقل انتظار می‌رود، بهبود کیفیت خدمات حسابرسی مستقل، تأثیر شایان توجهی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و تضاد منافع بین سهامداران و گروه مدیریت داشته باشد و با افزایش کیفیت حسابرسی تعارضات نشئت‌گرفته ناشی از جدایی مالکیت و مدیریت کاهش یابد؛ در نتیجه هزینه‌های نمایندگی کاهش یابد.

۹. نتیجه‌گیری

در این پژوهش با توجه به نمودار شماره (۱) اثر تعاملی اندازه مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، بحران مالی و هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده است. سعی شده است گامی نو در تحقیقات مربوط به هزینه‌های نمایندگی، بحران مالی و اقتصاد مبتنی بر روابط سیاسی در ایران ارائه شود. نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد با توجه به نگاره شماره (۳) بیانگر این است که فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری بر بحران مالی شرکت‌ها دارد.

هدف از آزمون فرضیه دوم پژوهش، بررسی اثر میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی با هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها بوده است. نتایج فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد با توجه به نگاره شماره (۴) نشان داد میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه میان ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی، اثر منفی و معناداری دارد و باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود.

نتایج فرضیه سوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد با توجه به نگاره شماره (۵) نشان داد بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه میان ارتباطات سیاسی و بحران مالی، رابطه معناداری وجود ندارد. با توجه به اینکه این فرض به صورت احتمال واقع شده است که سازمان حسابرسی از بیشترین کیفیت برخوردار است، ممکن است کیفیت سازمان حسابرسی از بعضی مؤسسات دیگر کمتر باشد؛ همچنین این فرض هم وجود دارد که مؤسسات حسابرسی دیگر هم از کیفیت بیشتری برخوردار باشد؛ به همین دلیل بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی ارتباط معناداری وجود ندارد.

۱۰. محدودیت‌های پژوهش

از جمله محدودیت‌ها و مشکلاتی که در اجرای این پژوهش وجود داشت و در تفسیر نتایج آن باید به آن توجه شود، می‌توان به محدودیت‌های زیر اشاره کرد:

۱- ممکن است اثرات ناشی از تفاوت در روش‌های حسابداری و گزارشگری مالی

شرکت‌ها بر نتایج این پژوهش تأثیر بگذارد؛

۲- در پژوهش حاضر هزینه‌های اختیاری شامل هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و نیز هزینه‌های پژوهش و توسعه است؛ ولی به دلیل محدودیت در استخراج هزینه‌های پژوهش و توسعه از صورت‌های مالی شرکت‌ها، به‌ناچار از هزینه‌های اداری، عمومی و فروش به‌عنوان هزینه‌ی اختیاری استفاده شده است.

۱۱. پیشنهادها

بر اساس نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱- با توجه به اینکه نتایج فرضیه اول پژوهش نشان داده است کیفیت حسابرسی اثر منفی بر بحران مالی دارد، به مالکان نهادی و سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود از وجود حسابرسان باکیفیت برای رسیدگی به صورت‌های مالی استفاده کنند؛ همچنین متقاضیان خدمات حسابرسی مستقل برای افزایش کیفیت حسابرسی به معیارهای کیفیت در زمان انتخاب حسابرس، حق‌الزحمه متناسب با کار حسابرسی و همچنین تقاضای گزارش اثربخش از حسابرسان درباره کیفیت حسابرسی توجه کنند.

۲- سهامداران و مالکین با پیگیری استقرار نظام‌های کنترلی و نظارتی اثربخش در داخل واحدهای تجاری و تقاضای گزارش از گروه مدیریت شرکت‌ها در قبال کیفیت گزارشگری مالی، می‌توانند از اثرات منفی ناشی از ارتباطات سیاسی کاسته و باعث کاهش هزینه‌ها شوند.

با توجه به نتایج فرضیه سوم پژوهش کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی ندارد؛ پس برای دستیابی به کیفیت مطلوب حسابرسی در ایران لازم است به مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی بیشتر بها داده شود و زمینه برای رقابت این مؤسسات با سازمان حسابرسی فراهم شود.

به‌منظور انجام تحقیقات آتی نیز پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- اثر ارتباطات سیاسی بر بحران مالی و هزینه‌های نمایندگی بررسی شود.
- اثر معیارهای کیفیت حسابرسی بر روابط سیاسی و هزینه‌های نمایندگی بررسی شود.
- اثر ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابرسی و بحران مالی را بر معیارهای هزینه‌های نمایندگی شامل نسبت هزینه عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین بررسی شود.

یادداشت‌ها

1. Enron Corporation	2. WorldCom
3. Global Crossing	4. Maxwell Corporation
5. Swiss International Air Lines	6. Arifur Kha
7. Narjess Boubakri	8. Thomas E. McKee
9. William H. Beaver	10. Victor Pastena
11. William Ruland	12. Piyaratt Jantadej
13. Jensen	14. Michael
15. Chansog (Francis) Kim	16. Liandong Zhang
17. Anthony Persakis	18. George Emmanuel Iatridis

منابع

فارسی

- ابراهیمی، سید کاظم؛ بهرامی نسب، علی و ممشلی، رضا (۱۳۹۶). تأثیر بحران مالی بر کیفیت گزارشگری مالی. *دانش حسابداری*، (۸)، ۳، ۱۴۱-۱۶۵.
- اعتمادی، حسین و عبدلی، لیلا (۱۳۹۴). هموارسازی سود و عملکرد قیمت سهام در بحران مالی. *فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی*، (۷)، ۲۵، ۱-۲۸.
- اعتمادی، حسین و احمدی گورجی، جلیل (۱۳۹۴). بررسی اثر ارتباط سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیت‌های تأمین مالی در بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، (۹)، ۳۴، ۴-۲۳.
- احمدی، محمدرضان و جمالی، کامران (۱۳۹۲). تأثیر کیفیت حسابرسی بر بازده آتی سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، (۴)، ۲۰، ۱-۲۰.
- بادآور نهنندی، یونس و داداش‌زاده، قادر (۱۳۹۴). ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و قیمت‌گذاری نادرست سهام با تأکید بر نقش میانجی پاداش هیئت‌مدیره. *راهبرد مدیریت مالی*، (۳)، ۴، ۱۱، ۵۱-۷۱.
- جمالی، امیرحسین و کرمی، محمود (۱۳۹۵). بررسی تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، (۱۶)، ۶۴، ۸۱-۹۸.

حمیدیان، محسن و تقی زاده، نفیسه (۱۳۹۷). کیفیت حسابرسی، حمایت از سرمایه‌گذاران و مدیریت سود در دوران بحران مالی. *دانش حسابرسی*، (۱۸) ۱۲۹، ۷۱-۱۴۸.

حاجی‌ها، زهره و قانع، علی (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر فرصت سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، (۱۶) ۱۰۳، ۶۳-۱۲۷.

حیدری، مهدی؛ قادری، بهمن و رسولی، پیمان (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معاملات ساختاری. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، (۲۳) ۳۵۳-۳۷۲.

خدادادی، ولی؛ قربانی، رامین و خوانساری، نیکو (۱۳۹۳). بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر حق‌الزحمه حسابرسی. *فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۱ (۱)، ۵۷-۷۲.

دارابی، رؤیا (۱۳۹۶). ارتباط بین بحران مالی و ساختار سرمایه. *فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی*، (۵) ۱۷، ۵۱-۷۲.

رستمی، وهاب و بیرامی، لاله (۱۳۹۳). تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله اقتصادی*، ۹ و ۱۰، ۴۱-۵۴.

صدیقی، روح‌الله و پوربهبی رضا (۱۳۹۶). تبیین برخی عوامل مؤثر بر هزینه‌های نمایندگی با تأکید بر نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۳۶، ۶۵-۸۰.

کرمشاهی، بهنام (۱۳۹۵). تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه نمایندگی، مدیریت سود و محافظه‌کاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، (۶) ۲۱، ۸۶-۱۰۰.

کردستانی، غلامرضا؛ معصومی، جواد و بقایی، وحید (۱۳۹۲). پیش‌بینی سطح مدیریت سود با استفاده از شبکه‌های عصبی مصنوعی. *پیشرفت‌های حسابداری*، (۵) ۱، ۳/۶۴، ۱۶۹-۱۹۰.

کردستانی، غلامرضا و رحیمی، مصطفی (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت. *فصلنامه مطالعات حسابداری*، (۷) ۲۶، ۷۱-۹۲.

- لاریجانی، اعظم؛ رحمانی، علی و ساده، شقایق (۱۳۹۷). رابطه بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی، هزینه‌های نمایندگی و مدیریت سود. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، (۷)، ۲۵، ۲۹-۴۰.
- مشایخی، بیتا؛ حسن‌زاده، شادی؛ امینی، یاسین و منتی، وحید (۱۳۹۵). تأثیر کیفیت حسابرسی داخلی بر حق‌الزحمه حسابرسی مستقل. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۸، (۳۱)، ۴۱-۵۶.
- مهدی فرد، محمدرضا و رؤیایی، رمضانعلی (۱۳۹۴). مدیریت سیاسی و قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار، آزمون نظریه اقتصادی سیاسی. فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، (۸)، ۲۵، ۱۹-۲۸.
- مجتهدزاده، ویدا (۱۳۹۰). رابطه نظریه نمایندگی و مالکیت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. تهران: دانشگاه تهران.
- نوربخش، محسن؛ عمادی، جواد و شریف‌زاده، معصومه (۱۳۹۶). بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و بحران مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانشکده مدیریت و حسابرسی، رشت: مؤسسه آموزش عالی راهبرد رشت.
- ولی پور، هاشم و خرم، علی (۱۳۹۰). اثربخشی سازوکارهای نظام راهبردی شرکت به‌منظور کاهش هزینه‌های نمایندگی. حسابداری مدیریت، (۴)، ۸، ۶۱-۷۵.

References

- Ahmadi, M., & Jamali, K. (2014). The effect of audit quality on future stock returns of listed companies in Tehran Stock Exchange, *The Iranian Accounting and Auditing Review*, 20(4), 1-20. (in Persian)
- Azibi, J., Tondeur, H., & Rajhi, M. (2010). *Auditor choice and institutional investor characteristics after the Enron scandal in the French context*, Crises et nouvelles problématiques de la Valeur, Nice: France.
- James, S., Ang, R. A. C., & James, W. L. (2000). Agency costs and ownership structure. *Journal of finance*, 55, 81-106.
- Badavarnahandi, Y., & dadashzade, G. (2015). The relationship between agency costs and stock mispricing with emphasis on the role of intermediate compensation of the board. *Financial Management Strategy*, 3(4), 51-71. (in Persian)

- Birami, L., & Rostami, V. (2014). The effect of the audit quality on agency costs of listed companies in Tehran Stock Exchange. *Journal of Economic*, 14(9-10), 41-54. (in Persian)
- Boubakri, N., Cossert, J. C., & Saffar, W. (2012). Political connections and the cost of equity capital, *Journal of Corporate Finance*, 18, 541-559.
- Bliss, M. A., & Gul, F. A. (2012). Political connection and cost of debt: Some Malaysian evidence. *Journal of Banking and Finance*, 36(5), 1520-1527
- Darabi, R. (2017). Capital Structure and Financial Crisis Relationship. *Quarterly Journal of Fiscal and Economic Policies*, 5(17), 51-72. (in Persian)
- DeAngelo, L. (1981). Auditor size and auditor quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3, 183-199.
- Etemadi, H., & Ahmadi Gorji, J. (2017). Investigating the effect of political connection on investment and decrease in financial constrains in listed firms of Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting and Auditing Researches*, 9(34): 4-23. (in Persian)
- Ebrahimi, K., Bahraminasab, A., & Mamashli, R. (2017). The effect of financial crisis on the quality of financial reporting. *Journal of Accounting Knowledge*, 8(30), 141-165. (in Persian)
- Etemadi, H., & Abdul, L. (2015). Earning smoothing and stock price performance in the financial crisis. *Journal of Financial Accounting*, 7(25), 1-28. (in Persian)
- Fan, J. P. H., Rui, O. M., & Zhao, M. (2008). Public governance and corporate finance: Evidence from corruption cases. *Journal of Comparative Economics*, 36, 343-364.
- Fan, G., & Wang, X. (2006). *Marketization index for China's provinces*. China: National Economic Research Institute.
- Faccio, M. (2006). Politically connected firms. *American Economic Review*, 96(1): 369-386.
- Francis, J. R., Khurana, I. K., & Pereira, R. (2003). Investor protection laws, accounting and auditing around the world. *Asia Pac. J. Account. Econ.* 1(1), 1-30.
- Hamidian, M., & Taghizadeh, N. (2018). Audit quality, investor support, and earnings management during the financial crisis. *Audit Knowledge Quarterly*, 18(2), 129-148. (in Persian)

- Hajiha, Z., & Ghane, A. (2016). Investigating the impact of audit quality on investment opportunity of companies listed in Tehran Stock Exchange. *Quarterly Journal of Auditing Knowledge*, 16(63), 103-128. (in Persian)
- Heidari, M., Qaderi, B., & Rasouli, P. (2016). The effect of audit quality on agency costs and information asymmetry: structural equation modeling approach. *The Iranian Accounting and Auditing Review*, 23(3), 353-372. (in Persian)
- Henry, Darren. (2010). Agency costs, ownership structure and corporate governance compliance: A private contracting perspective. *Pacific-Basin Finance Journal*, 18, 24-46.
- Hudaib, M., & Cooke, T. E. (2005). The impact of managing director changes and financial distress on audit qualification and auditor switching. *J. Bus. Finance Account*, 32(9-10), 1703-1739
- Iatridis, G. E. (2012). Accounting disclosures, accounting quality and conditional and unconditional conservatism. *International Review of Financial Analysis*, 20, 88-102.
- Jamali, A., & Karami, M. (2016). Investigating the Effect of Agency Costs on Auditing in Companies Acquired in Tehran Stock Exchange. *Audit Science*, 16(64), 81-98. (in Persian)
- Jantadej, P. (2006). Using the *combination of cash flow components to predict finance distress*. Ph.D Thesis. The Graduate College at the University of Nebraska.
- Jensen, M. C. (1986). Agency cost of free cash flow, corporate finance, and takeovers. Corporate Finance, and Takeovers. *American Economic Review*, 76, 323-329.
- Karamshahi, B. (2017). The effect of audit quality on earnings management & conservatism of listed companies in Tehran Stock Exchange & agency cost. *Accounting and Auditing Studies*, 6(21), 86-101. (in Persian)
- Khurram, Sh., Thierry, P., Ghulame, R., & Osama, E. T. (2017). Audit quality during the global financial crisis: the investors' perspective. *Research in International Business and Finance*, 45, 94-105.
- Khan, A., Dessalegn, G. M., & Muttakin, M. B. (2016). Corporate political connections, agency costs and audit quality. *International Journal of Accounting & Information Management*, 24, 357-374
- Khodadadi, V., Ghorbani, R. & Khandari, N. (2014). Investigating the effect of ownership structure on audit fees. *The Iranian Accounting and Auditing Review*, 21(1), 57-72. (in Persian)

- Kurdistani, Gh., Masoumi, J., & Baqayi, V. (2013). Forecasting profit management level using artificial neural networks. *Journal of Accounting developments*, 5(1), 169-190. (in Persian)
- Kordestani, Gh., & Rahimi, M. (2010). Audit quality, cost of capital and earning management. *Emirical Studies in Financial Accounting*, 26(7), 71-92 (in Persian)
- Lee, W., & Wang, L. (2016). Do political connections affect stock price crash risk? Firm-level evidence from China. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 1, 1-34.
- Lin, K. J., Karim, E. K., & Carter, C. (2015). Why does China's stock market have highly synchronous stock price movements? *An information supply perspective Advances in Accounting*, 31(1), 68-791.
- Mashaykhi, B., Hasanzadeh, SH., & Amini, Y. (2016). The effect of internal audit quality on an independent audit: Structural equation modeling approach. *The Iranian Financial Accounting and Auditing Research*, 31(8), 56-41. (in Persian)
- Mojtahedzadeh, V. (2011). The relationship of agency theory and owner manager in listed companies on Tehran Stock Exchange (TSE). *Accounting Research*, 3(10), 4. (in Persian)
- McKee, T. M., Eilifsen, A., & Lensberg, T. (2006). Bankruptcy theory development and classification via genetic programming. *European Journal of Operational Research*, 169, 667-697.
- Nourbakhsh, M., Emadei, J., & Sharifzadeh, M. (2017). Investigating the relationship between audit quality and the probability of financial crisis of listed companies in Tehran Stock Exchange. *College of Management and Accounting, Rasht Unit*. (in Persian)
- Royaei, R., Mahdifard, M., & Rasouli, P. (2014). Political management and share price of the companies listed on Tehran Stock Exchange: Test of political economy theory. *The Iranian Journal of Scientific Science Research, Financial Analysis*, 25(8), 19-28. (in Persian)
- Seddighi, R., & Pourbehi, R. (2018). The analyzing effective factors on agency costs with emphasis on the ratio of operating expenses to sales. *Accounting Research*, 9(36), 65-80. (in Persian)
- Valizadeh Larijani, A., Rahmani, A., & Sadeh, S. (2018). Internal control report disclosure, agency cost and earnings management internal control report disclosure, agency cost and earnings management. *Journal of*

- Management Accounting and Auditing Knowledge*, 7(25), 29-40. (in Persian)
- Vali pour, Kh., & Khoram, A. (2011). Effectiveness of firms leading mechanisms in order to reduce agency costs. *The Iranian Management Accounting*, 8(4), 61-75. (in Persian)

